

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Update Minima-effectrapportage 2024

Gemeente Utrecht

Jasja Bos, Corinne van Gaalen

Update Minima-effectrapportage 2024

Gemeente Utrecht

Auteurs

Jasja Bos

Corinne van Gaalen

Nibud, februari 2024

In opdracht van gemeente Utrecht

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Belangrijkste verwachte wijzigingen voor 2024	5
2.1	Beleid	5
2.2	Prijzen	6
2.3	Lonen	6
3.	Resultaten	7
3.1	Inleiding	7
3.2	Bestedingsruimte per huishoudtype, inclusief sociale participatie	8
3.3	Armoedeval	11
3.3.1	Uitstroomval	11
3.3.2	Doorstroomval	11
3.4	Huishoudens met langdurig een laag inkomen	12
3.5	Verschil 2023 en 2024	13
3.6	Situatie zonder gemeentelijke regelingen	14

1. Inleiding

Eind 2022 heeft het Nibud het effect in kaart gebracht van het minimabeleid op het huishoudbudget van inwoners van de gemeente Utrecht met een laag inkomen. Het uitgangspunt was een inschatting van de situatie zoals die er in 2023 uit zou komen te zien. Ondertussen is er veel gebeurd dat de koopkracht van huishoudens beïnvloedt. De prijzen van met name voeding zijn aanhoudend sterk blijven stijgen en op Prinsjesdag is een miljardenpakket aan lastenverlichting aangekondigd voor 2024. Het Nibud heeft de koopkrachtveranderingen van dit pakket doorgerekend voor ruim 100 voorbeeldsituaties¹.

De gemeente Utrecht wenst gedetailleerd inzicht in de effecten van de lastenverlichtingen voor 2024 om hier vroegtijdig op in te kunnen spelen. Daarom hebben we de huishoudbudgetten die we eerder dit jaar voor de gemeente Utrecht hebben opgesteld geactualiseerd met de plannen voor volgend jaar.

We hebben het volgende gedaan:

- De huishoudbudgetten opnieuw opgesteld met de definitieve inkomsten- en uitgavencijfers per 1 juli 2023. Hierin zijn de aanpassingen n.a.v. het advies voor de Commissie sociaal minimum verwerkt (zie hieronder);
- Vervolgens hebben we die huishoudbudgetten geïndexeerd met de verwachte prijsstijging voor 2024;
- De hoogte van de uitkeringen geïndexeerd naar het verwachte niveau 2024;
- Rekening gehouden met hogere heffingskortingen;
- Rekening gehouden met aangepaste parameters voor de landelijke toeslagen;
- De tegemoetkomingen vanuit het minimabeleid van de gemeente Utrecht gehandhaafd op het niveau van 2023.

Een uitgebreide beschrijving van de veranderingen voor 2024 staat in hoofdstuk 2.

Aanpassingen in het pakket met minimale uitgaven n.a.v. het advies van de Commissie sociaal minimum

De huishoudbudgetten die zijn opgesteld per 1 juli 2023 verschillen in een aantal opzichten van de huishoudbudgetten die eerder zijn opgesteld voor de gemeente Utrecht. Die verschillen zijn met name het gevolg van het advies van de Commissie sociaal minimum, waarvoor we de budgetten in het voorjaar van 2023 hebben herijkt.^{2 3} De belangrijkste verschillen zijn:

- We houden geen rekening meer met iets lagere energielasten voor huishoudens met een minimuminkomen. Er wordt nu uitgegaan van het gemiddelde gasverbruik in plaats van 90 procent daarvan;
- Het schaalvoordeel voor voeding voor driepersoonshuishoudens is verlaagd van 20 procent naar 15 procent;
- De vervoerskosten voor sociale participatie voor kinderen zijn verhoogd.

¹ <https://www.nibud.nl/nieuws/koopkracht-2023-2024-dit-verandert-er/>

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/06/30/een-zeker-bestaan-rapport-i-commissie-sociaal-minimum>

³ <https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2023/06/30/op-weg-naar-een-nieuwe-armoedegrens>

Leeswijzer

De veranderingen hebben we in kaart gebracht voor de situaties uit de minima-effectrapportage van vorig jaar. De saldi van de huishoudbudgetten staan weergegeven in hoofdstuk 3. Er is een vergelijking gemaakt met de situatie zoals die was in 2023.

Omdat de plannen niet de definitieve situatie voor 2024 weergeven, is het beeld dat we schetsen met de nodige onzekerheden omgeven.

2. Belangrijkste verwachte wijzigingen voor 2024

Een hogere huurtoeslag, een hoger minimumloon en een hogere bijstandsuitkering en AOW. Maar de energietoeslag voor financieel kwetsbare huishoudens verdwijnt. Daarnaast verandert de hoogte van de meeste belastingschijven. De plannen uit de Miljoenennota, hebben effect op de koopkracht en de huishoudportemonnee van miljoenen Nederlanders. Op deze pagina zetten we op een rij wat er in 2024 verandert in beleid, prijzen en lonen.

2.1 Beleid

Heffingskortingen stijgen

Door de hoge inflatie worden de heffingskortingen met 10 procent geïndexeerd (verhoogd). De maximale arbeidskorting bij het tweede afbouwpunt gaat extra omhoog en de zelfstandigenaftrek gaat omlaag.

Vanaf januari 2024 wordt het wettelijk minimumloon gebaseerd op een 36-urige werkweek in plaats van 40 uur. Dat kan een forse vooruitgang zijn voor werknemers die meer dan 36 uur werken en het minimumloon verdienen.

Deze maatregelen zijn per januari 2024 direct terug te zien op de loonstrook of op het betaaloverzicht van de uitkering of aanvullende pensioen.

Kindgebonden budget en huurtoeslag omhoog. Zorgtoeslag omlaag

Het kindgebonden budget gaat voor de meeste huishoudens omhoog. Het maximale bedrag gaat voor het eerste kind met € 65 omhoog naar € 203 per maand en vanaf het tweede kind met € 75 omhoog naar eveneens € 203 per maand. Daarnaast gaat het extra bedrag voor kinderen van 12 t/m 15 jaar met € 35 omhoog naar € 57 per maand en voor kinderen van 16 t/m 17 jaar met € 37 omhoog naar € 77 per maand. Het extra bedrag voor alleenstaande ouders gaat € 30 omlaag naar € 290 per maand.

De maximale huurtoeslag bij een laag inkomen gaat € 30 tot € 50 per maand omhoog. Dit is afhankelijk van de hoogte van de huur en de samenstelling van je huishouden. Bij een hoger inkomen zal de stijging lager uitvallen.

De maximale zorgtoeslag bij een laag inkomen gaat € 20 tot € 30 per maand omlaag. Bij hogere inkomens kan de daling lager uitvallen.

De energietoeslag van € 1300 voor 2023 voor financieel kwetsbare huishoudens vervalt in 2024.

Minimumloon en uitkeringen stijgen

Het bruto minimumloon gaat omhoog. De uitkeringen die aan het minimumloon zijn gekoppeld, zoals de bijstand, de Wajong en de AOW, stijgen daardoor ook.

Voor de netto bijstandsuitkering betekent dat een stijging van circa € 130 per maand voor gehuwden/samenwonenden en circa € 90 per maand voor alleenstaanden.

De aanvullende pensioenen worden gemiddeld genomen geïndexeerd (verhoogd) met 2,1 procent.

2.2 Prijzen

Het overheidsbeleid is niet het enige dat verandert. In de koopkracht wordt ook rekening gehouden met prijsstijgingen. Dit zijn verwachtingen. Het is immers vooraf niet zeker hoe hoog de prijzen zullen stijgen. De laatste inschatting van het Centraal Planbureau is dat de prijzen in 2024 met gemiddeld 3,6 procent zullen stijgen.

Daarnaast stijgt de premie voor de basiszorgverzekering naar verwachting gemiddeld met € 12 per maand.

2.3 Lonen

De meeste mensen die in loondienst werken, profiteren volgend jaar waarschijnlijk van de verhoging van het cao-loon. De verwachting is dat de lonen volgend jaar gemiddeld met 5,2 procent zullen stijgen.

Net als de prijsstijgingen is dit een gemiddelde. Niet iedereen krijgt evenveel, en ook niet direct vanaf de maand januari. Er zijn ook groepen waar het cao-loon niet stijgt. Zelfstandigen moeten zelf een tarief vaststellen.

3. Resultaten

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat de resultaten van de berekeningen naar het effect van landelijke en lokale inkomensondersteuning op de begroting van huishoudens, op basis van de in hoofdstuk 2 beschreven (verwachte) wijzigingen voor 2024. Het resultaat van deze begroting (inkomsten minus uitgaven) geeft het beeld weer wat het huishouden overhoudt of te kort komt als alle uitgaven zijn gedaan. Deze resultaten worden in onderstaande tabellen gepresenteerd en kunnen positieve of negatieve waarden opleveren, het huishouden houdt geld over of komt geld te kort.

Als het huishouden te maken heeft met een tekort op de maandbegroting dan is dit in rood weergegeven. Wanneer het huishouden minder overhoudt bij een hoger inkomen in vergelijking tot één of meerdere lagere inkomens (armoedeval), dan is dit zichtbaar gemaakt via een oranje kleur. Als het saldo hoger is dan bij het voorgaande inkomensniveau, maar lager dan een daarvoor liggend inkomensniveau, dan is dit aangegeven met een gele kleur.

In tabel 1 is het saldo van de inkomsten en uitgaven weergegeven, waarbij alleen gekeken wordt naar de basisuitgaven, dus zonder sociale participatie en in tabel 2 staan de saldi inclusief sociale participatie. In de bijlage staan alle tabellen in één overzicht weergegeven. Uit tabel 2 valt af te lezen dat er voor een alleenstaande met een bijstandsuitkering € 39 per maand resteert nadat alle uitgaven zijn gedaan. Als gekeken wordt naar de uitgaven zonder sociale participatie, blijft er elke maand € 150 over (tabel 1). Hierbij is rekening gehouden met landelijke en lokale inkomensondersteunende maatregelen.

Tabel 1: Overzicht saldo inkomsten min uitgaven per maand. Inschatting voor 2024 ([zonder sociale participatie](#))

Huishoudsituatie	100	110	125	130	140	150
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	150	170	364	410	507	600
02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	410	453	603	627	707	755
03. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd (AIO)	308	453	603	627	707	755
04. alleenstaande met 2 jonge kinderen	607	534	720	799	886	1.042
05. alleenstaande met 2 oudere kinderen	355	388	626	705	845	1.003
06. paar zonder kinderen tot AOW-leeftijd	191	250	416	417	485	544
07. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd	478	523	682	704	816	924
08. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd (AOI)	334	523	682	704	816	924
09. paar met 2 jonge kinderen	455	514	679	680	734	770
10. paar met 2 oudere kinderen	231	290	456	457	521	558
11. paar met 4 kinderen	511	570	735	736	801	837
12. alleenstaande tot AOW-leeftijd met zorg	91	110	303	351	447	539
13. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorg	341	381	422	434	514	561

Tabel 2: Overzicht saldo inkomsten min uitgaven per maand. Inschatting voor 2024 (inclusief sociale participatie)

Huishoudsituatie	100	110	125	130	140	150
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	39	59	253	289	386	479
02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	305	348	498	512	592	640
03. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd (AIO)	203	348	498	512	592	640
04. alleenstaande met 2 jonge kinderen	420	347	533	612	654	810
05. alleenstaande met 2 oudere kinderen	159	192	430	509	575	733
06. paar zonder kinderen tot AOW-leeftijd	13	72	238	219	287	346
07. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd	313	358	517	519	631	739
08. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd (AOI)	169	358	517	519	631	739
09. paar met 2 jonge kinderen	201	260	425	370	424	460
10. paar met 2 oudere kinderen	-34	25	191	108	172	209
11. paar met 4 kinderen	165	224	389	260	325	361
12. alleenstaande tot AOW-leeftijd met zorg	-20	-1	192	230	326	418
13. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorg	236	276	317	319	399	446

3.2 Bestedingsruimte per huishoudtype, inclusief sociale participatie

1. Alleenstaande

In de gemeente Utrecht heeft een alleenstaande met een inkomen op bijstandsniveau een positief saldo van € 39 nadat alle uitgaven uit het basispakket inclusief die aan sociale participatie zijn voldaan. Bij 110 procent van de norm resteert € 59. Op 125 procent is het saldo een stuk hoger, namelijk € 253 per maand. Dit loopt op naar € 479 op 150 procent.

2. Alleenstaande oudere

Een alleenstaande oudere heeft, nadat alle uitgaven uit zowel het basispakket als het pakket voor sociale participatie zijn gedaan, geen tekorten op de maandbegroting. Met alleen een AOW-uitkering zonder aanvullend pensioen is er een bestedingsruimte van € 305 per maand. Dit loopt op naar € 640 bij 150 procent.

Het maandelijkse AOW-bedrag is hoger dan de bijstand waardoor deze huishoudens bij 100 procent meer bestedingsruimte hebben. Vanaf 110 procent rekenen we met de bijstandsnormen voor AOW-gerechtigden. Ook deze zijn hoger dan voor huishoudens onder de AOW-leeftijd.

3. Alleenstaande oudere met onvolledige AOW

Ook een alleenstaande oudere met onvolledige AOW heeft, nadat alle uitgaven uit zowel het basispakket als het pakket voor sociale participatie zijn gedaan, geen tekorten op de maandbegroting. De AOW-uitkering wordt door de AIO-uitkering aangevuld tot het sociaal minimum. De bestedingsruimte bedraagt € 203 per maand. Dat is € 102 minder dan bij een volledige AOW-uitkering.

4. Eenoudergezin met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar)

Ook het eenoudergezin met twee jonge kinderen heeft voldoende inkomsten om de uitgaven uit het basispakket inclusief die aan sociale participatie te kunnen bekostigen. Op bijstandsniveau houdt dit gezin € 420 vrij te besteden over. Op 110 procent is de

bestedingsruimte € 73 lager met € 347; bij de inkomensniveaus boven 110 procent loopt de bestedingsruimte op tot € 810 op 150 procent.

In de volgende paragraaf gaan we dieper in op de oorzaak achter de lagere bestedingsruimte op 110 procent ten opzichte van de bijstandsnorm.

5. Eenoudergezin met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar)

Het eenoudergezin met twee oudere kinderen houdt minder over dan het eenoudergezin met jonge kinderen: € 159 op bijstandsniveau. Dit bedrag loopt op tot € 733 op 150 procent.

De bestedingsruimte per maand is lager dan bij het eenoudergezin met jongere kinderen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de hogere kosten voor onderwijs, voeding en vervoer. De hogere uitgaven van oudere kinderen worden enigszins gecompenseerd door iets hogere landelijke toeslagen (kinderbijslag en kindgebonden budget) en de hogere tegemoetkoming voor oudere kinderen vanuit de U-pas.

6. Paar zonder kinderen

Het paar zonder kinderen heeft op bijstandsniveau een positief saldo van € 13 per maand. Bij een inkomen van 110 procent is de bestedingsruimte € 72 per maand, bij 130 procent is de bestedingsruimte met € 219 per maand lager dan op 125 procent, waar € 238 resteert. Bij 140 en 150 procent loopt de bestedingsruimte weer op.

Een belangrijke oorzaak van de lage bestedingsruimte bij een inkomen op bijstandsniveau ligt in het feit dat een paar de kosten van twee volwassenen moet dragen, zoals de kosten van de zorgverzekering, kleding en voeding. Deze kosten worden niet gecompenseerd door de hogere bijstandsnorm voor een paar, ten opzichte van de norm voor een alleenstaande (ouder).

7. Ouder paar

Een ouder paar met alleen een AOW-uitkering zonder aanvullend pensioen heeft een bestedingsruimte van € 313 per maand. Bij 110 procent is het saldo € 358 en op 125 procent resteert € 517 per maand. Bij 130 procent is het saldo slechts € 2 hoger. Dat komt doordat er dan geen recht meer is op tegemoetkomingen uit het minimabeleid én door de afbouw van de landelijke toeslagen (huur- en zorgtoeslag). Bij 140 procent stijgt het saldo naar € 631 per maand.

8. Ouder paar met onvolledige AOW

Ook een ouder paar met onvolledige AOW heeft, nadat alle uitgaven uit zowel het basispakket als het pakket voor sociale participatie zijn gedaan, geen tekorten op de maandbegroting. De AOW-uitkering wordt door de AIO-uitkering aangevuld tot het sociaal minimum. De bestedingsruimte bedraagt € 169 per maand. Dit is € 144 minder dan bij een volledige AOW-uitkering.

9. Paar met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar)

Het paar met twee jonge kinderen heeft op bijstandsniveau een saldo van € 201 per maand. Dit loopt op naar € 425 bij 125 procent, om vervolgens bij 130 en 140 procent lager uit te komen op respectievelijk € 370 en € 424 (zie paragraaf 4.2). Op 150 procent stijgt het saldo naar € 460.

Dat het paar met jonge kinderen meer ruimte heeft dan het paar zonder kinderen, komt doordat de landelijke toeslagen (kinderbijslag en het kindgebonden budget) plus de gemeentelijke ondersteuning de extra kosten van de twee jonge kinderen meer dan compenseren.

10. Paar met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar)

Het paar met twee oudere kinderen heeft op bijstandsniveau een tekort van € 34. Op 110 procent is het saldo € 25 en bij 125 procent loopt dit op naar € 191. Bij 130 procent vallen er tegemoetkomingen vanuit het minimabeleid weg en daalt het saldo naar € 108. Hier gaan we in paragraaf 4.2 dieper op in. Op 140 procent is het saldo nog steeds iets lager dan op 125 procent. Op 150 procent is er een saldo van € 209.

Evenals bij alleenstaande ouders is bestedingsruimte van een paar met oudere kinderen op alle onderzochte inkomensniveaus lager dan van het paar met jonge kinderen. De hogere kinderbijslag en het hogere kindgebonden budget wegen niet op tegen de hogere uitgaven die oudere kinderen met zich meebrengen aan onder meer onderwijs, voeding en kleding. Ook de vergoedingen voor kinderen uit het minimabeleid (die in zijn totaliteit voor oudere kinderen hoger liggen dan voor jonge kinderen) kunnen dit niet compenseren.

11. Paar met vier kinderen (15, 13, 11 en 8 jaar)

De financiële situatie van het paar met vier kinderen is slechter dan van het paar met twee jonge kinderen, maar beter dan van het paar met twee oudere kinderen, iets wat je op voorhand misschien niet zou verwachten. Dat komt met name door de hogere kinderbijslag en het kindgebonden budget. Die vangen een groot deel van de extra kosten vanwege meer kinderen op. Daarnaast zijn uitgaven voor bijvoorbeeld kleding en voeding relatief gezien weinig hoger door schaalvoordelen.

Op bijstandsniveau bedraagt het saldo € 165 per maand. Op 110 procent is het saldo € 224 en op 125 procent € 389. Op 130 procent is het saldo weer iets lager met € 260 en ook op 140 en 150 procent is het nog niet zo hoog als bij 125 procent.

12. Alleenstaande met chronische ziekte of beperking

De alleenstaande met een chronische ziekte of beperking heeft op bijstandsniveau een tekort van € 20 per maand. Op 110 procent bedraagt het tekort € 1. Deze tekorten maakt dit huishouden erg kwetsbaar. Als er sprake is van hogere meerkosten in verband met de zorgvraag, dan zal dit tot grotere tekorten leiden.

Vanaf 125 procent is er sprake van een meer bestedingsruimte: € 192 op 125 procent, oplopend naar € 418 op 150 procent.

De lage bestedingsruimte wordt veroorzaakt door de zorgkosten. Het merendeel van de zorgkosten wordt weliswaar vergoed door de zorgverzekering, de bijzondere bijstand en de tegemoetkoming zorgkosten, toch heeft dit huishouden eigen betalingen voor zorgkosten.

13. Alleenstaande oudere met chronische ziekte of beperking

Ook de alleenstaande oudere met een zorgvraag heeft minder bestedingsruimte dan zonder zorgvraag, maar er zijn geen tekorten zichtbaar. Bij alleen een AOW-uitkering zonder aanvullend pensioen, resteert er € 236 per maand. Dit loopt op naar € 446 per maand bij 150 procent.

Het verschil in bestedingsruimte (tussen met en zonder zorgkosten) neemt toe naarmate het inkomen stijgt. Dit komt door de hogere draagkracht voor de bijzondere bijstand en het wegvallen van vergoedingen voor diverse zorgkosten.

3.3 Armoedeval

Voor elk huishoudtype zijn verschillende inkomensniveaus doorgerekend. Naast het minimuminkomen zijn inkomens op 110, 125, 130, 140 en 150 procent van het netto minimuminkomen gespecificeerd. Soms leidt een hoger inkomen tot een beperktere bestedingsmogelijkheid. Dit komt doordat landelijke en gemeentelijke inkomensondersteunende maatregelen, zoals huurtoeslag en kindregelingen, er niet op voorhand toe leiden dat een huishouden meer te besteden heeft bij een hoger inkomen. Een armoedeval kan ontstaan door een stijging van het salaris, bijvoorbeeld als iemand meer uren gaat werken. Deze armoedeval wordt ook wel doorstroomval genoemd. Een andere situatie ontstaat wanneer huishoudens vanuit een uitkering uitstromen naar betaald werk. Deze armoedeval wordt ook wel de uitstroomval genoemd. Op dat moment nemen de kosten door werk toe en komen rechten op diverse inkomensondersteunende regelingen (gedeeltelijk) te vervallen.

In tabel 1 zijn armoedevallen oranje en geel gearceerd. Oranje betekent een armoedeval ten opzichte van het voorgaande inkomensniveau en geel een armoedeval ten opzichte van een eerder inkomensniveau dat niet per sé het voorliggende inkomensniveau is.

3.3.1 Uitstroomval

Een uitstroomval ontstaat als een huishouden op een bepaald inkomensniveau minder overhoudt dan op bijstandsniveau.

In de gemeente Utrecht doet zich dit alleen voor bij de alleenstaande met twee jonge kinderen: op 110 procent van de norm is de bestedingsruimte lager dan op bijstandsniveau. De uitstroomval bij de alleenstaande met jonge kinderen wordt vooral veroorzaakt door de kosten voor kinderopvang en de werkgerelateerde kosten. De eigen betaling aan kinderopvang bedraagt € 110 per maand en voor de werkgerelateerde kosten rekenen we een bedrag van € 67 per maand. Verder daalt de kwijtschelding van lokale belastingen met € 53 per maand, wat bijdraagt aan de uitstroomval. Dat komt doordat de betalingscapaciteit is gestegen. Bij de berekening van de betalingscapaciteit vindt een correctie plaats voor eigen uitgaven aan huur en de zorgverzekering. Door veranderingen in de huurtoeslag en de zorgtoeslag (en de zorgpremie) pakt dit anders uit in 2023, waardoor alleenstaande ouders op 110 procent niet meer in aanmerking komen voor kwijtschelding, wat bijdraagt aan een uitstroomval.

Overigens zien we ook bij de andere onderzochte huishoudtypen dat de bestedingsruimte op 110 procent niet evenredig toeneemt met het netto inkomen. Ook hier zijn het wegvallen van het recht op kwijtschelding van lokale lasten en werkgerelateerde kosten de oorzaak.

3.3.2 Doorstroomval

Van een doorstroomval is sprake als een huishouden op een bepaald inkomensniveau minder overhoudt dan op het voorliggende, lagere inkomensniveau.

In de gemeente Utrecht is bij alle paren onder de AOW-gerechtigde leeftijd een doorstroomval zichtbaar bij een overgang van een inkomen van 125 naar 130 procent van het minimum. Voor paren met kinderen geldt dat de bestedingsruimte op 140 procent weliswaar hoger is dan op 130 procent, maar nog steeds lager dan op 125 procent. Bij een inkomen van 150 procent is de bestedingsruimte hoger dan op alle voorliggende inkomensniveaus, behalve bij het paar met vier kinderen. Daar is op 150 procent € 28 minder over dan op 125 procent.

De doorstroomval bij 130 procent bij paren wordt veroorzaakt door het wegvallen van de tegemoetkomingen vanuit de U-pas én door de afbouw van de huurtoeslag en de zorgtoeslag.

Als wordt gekeken naar de bestedingsruimte zonder sociale participatie is van bovengenoemde doorstroomvallen geen sprake.

3.4 Huishoudens met langdurig een laag inkomen

Huishoudens in de gemeente Utrecht, die gedurende 3 jaar of langer een inkomen tot 110 procent van de bijstandsnorm hebben gehad, komen in aanmerking voor de Individuele inkomenstoeslag (IIT). Voor (alleenstaande) ouders met tenminste 1 kind van 12 tot 18 jaar is de inkomensgrens 125 procent van de bijstandsnorm. De hoogte van de toeslag varieert per huishoudtype en hangt ook af van de leeftijd van de ten laste komende kinderen.

In tabellen 3 en 4 staan de saldi van de inkomsten min de uitgaven uitgewerkt waarbij ook rekening is gehouden met de IIT.

Tabel 3: Overzicht saldo inkomsten min uitgaven per maand, inclusief IIT ([zonder sociale participatie](#))

Huishoudsituatie	100	110	125	130	140	150
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	172	192	364	410	507	600
02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	410	453	603	627	707	755
03. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd (AIO)	308	453	603	627	707	755
04. alleenstaande met 2 jonge kinderen	612	539	720	799	886	1.042
05. alleenstaande met 2 oudere kinderen	415	448	686	765	845	1.003
06. paar zonder kinderen tot AOW-leeftijd	231	290	416	417	485	544
07. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd	478	523	682	704	816	924
08. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd (AOI)	334	523	682	704	816	924
09. paar met 2 jonge kinderen	511	570	679	680	734	770
10. paar met 2 oudere kinderen	311	370	496	457	521	558
11. paar met 4 kinderen	591	650	775	736	801	837
12. alleenstaande tot AOW-leeftijd met zorg	113	132	303	351	447	539
13. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorg	341	381	422	434	514	561

Tabel 4: Overzicht saldo inkomsten min uitgaven per maand, inclusief IIT (inclusief sociale participatie)

Huishoudsituatie	100	110	125	130	140	150
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	61	81	253	289	386	479
02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	305	348	498	512	592	640
03. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd (AIO)	203	348	498	512	592	640
04. alleenstaande met 2 jonge kinderen	425	352	533	612	654	810
05. alleenstaande met 2 oudere kinderen	219	252	490	569	575	733
06. paar zonder kinderen tot AOW-leeftijd	53	112	238	219	287	346
07. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd	313	358	517	519	631	739
08. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd (AOI)	169	358	517	519	631	739
09. paar met 2 jonge kinderen	257	316	425	370	424	460
10. paar met 2 oudere kinderen	46	105	231	108	172	209
11. paar met 4 kinderen	245	304	429	260	325	361
12. alleenstaande tot AOW-leeftijd met zorg	2	21	192	230	326	418
13. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorg	236	276	317	319	399	446

De IIT heeft een positief effect op de bestedingsruimte van huishoudens. Als we kijken naar het huishouden met de minste bestedingsruimte, dan zien we dat bij het paar met twee oudere kinderen het tekort van € 34 per maand op 100 procent door de IIT wordt verhoogd naar een positief saldo van € 46 per maand. Ook bij de alleenstaande tot de AOW-leeftijd met een zorgvraag zijn geen tekorten meer zichtbaar.

De IIT kan een extra armoedeval veroorzaken: een huishouden met recht op IIT kan een hogere bestedingsruimte hebben dan een huishouden op een hoger inkomensniveau, zonder recht op IIT. In de gemeente Utrecht zien we dit niet gebeuren. Wel zien we dat de armoedeval op 130 procent bij paren met twee oudere kinderen en bij paren met vier kinderen groter wordt. Naast de afbouw van landelijke toeslagen en het wegvallen van de tegemoetkomingen van de U-pas, valt bij deze huishoudens ook de IIT weg. Als gekeken wordt naar de situatie zonder sociale participatie (tabel 3), dan wordt bij de bovengenoemde huishoudens een doorstroomval zichtbaar, die er zonder IIT niet was.

Overigens kan erover gediscussieerd worden in hoeverre er gesproken kan worden van een armoedeval wanneer het saldo inclusief IIT vergeleken wordt met een hoger inkomensniveau waar geen recht op de IIT bestaat. De IIT is immers bedoeld voor huishoudens die langdurig op het minimum leven en zeer weinig kans hebben om hun inkomen te verhogen.

3.5 Verschil 2023 en 2024

In tabel 5 zijn de verschillen in bestedingsruimte tussen 2023 en 2024 weergegeven. Dit is alleen gedaan voor het saldo van de inkomsten minus alle uitgaven inclusief sociale participatie. Huishoudens zonder kinderen gaan er met een inkomen tot 110 procent ondanks de relatief forse indexatie van de bijstandsnorm niet of nauwelijks op vooruit, en soms zelfs op achteruit. Dat komt vooral door het wegvallen van de energietoeslag. Vanaf een inkomen van 125 of 130 procent is de vooruitgang met enkele tientjes iets substantiëler. De hogere heffingskortingen heffen het effect van de verwachte inflatie op.

Wat niet in deze tabel is opgenomen, is dat de verwachte gemiddelde cao-loonstijging hoger is dan de verwachte inflatie voor 2024. In deze tabel is alleen gekeken naar het inkomen als percentage van de bijstandsnorm.

Vooral de huishoudens met kinderen, en met name huishoudens met oudere kinderen, gaan er in 2024 sterk op vooruit. Deze huishoudens profiteren van de verhoging van het kindgebonden budget. Ook de huurtoeslag en de arbeidskorting worden verhoogd.

Tabel 5: Overzicht verschil saldo inkomsten min uitgaven per maand 2023-2024

Huishoudsituatie	100	110	125	130	140	150
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	-9	-3	8	16	26	34
02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	8	9	28	32	42	45
03. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd (AIO)	-1	9	28	32	42	45
04. alleenstaande met 2 jonge kinderen	87	85	93	95	96	102
05. alleenstaande met 2 oudere kinderen	144	146	153	155	159	177
06. paar zonder kinderen tot AOW-leeftijd	3	10	31	31	35	30
07. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd	18	14	32	33	43	53
08. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd (AOI)	9	14	32	33	43	53
09. paar met 2 jonge kinderen	134	141	161	160	161	133
10. paar met 2 oudere kinderen	192	199	219	219	220	192
11. paar met 4 kinderen	345	352	372	372	373	345
12. alleenstaande tot AOW-leeftijd met zorg	-9	-4	8	16	26	34
13. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorg	10	10	-11	9	39	42

3.6 Situatie zonder gemeentelijke regelingen

Het minimabeleid van de gemeente Utrecht draagt in grote mate bij aan de positieve bestedingsruimte van de voorbeeldhuishoudens. Dat valt op te maken uit tabellen 6 en 7 waarin het saldo van de inkomsten en uitgaven is weergegeven zonder dat rekening is gehouden met het gemeentelijk minimabeleid, zoals de collectieve zorgverzekering en de vergoedingen via de U-Pas. Er is wel rekening gehouden met de kwijtschelding voor gemeentelijke heffingen en die voor het waterschap. Daar hebben gemeenten zelf weinig beleidsvrijheid.

Bij een aantal huishoudens zijn tekorten zichtbaar, inclusief sociale participatie is dit het geval bij het paar zonder kinderen op bijstandsniveau, het paar met twee oudere kinderen tot en met 110 procent, het paar met vier kinderen op bijstandsniveau en de alleenstaande tot de AOW-leeftijd met een zorgvraag tot en met 110 procent. Zonder het gemeentelijk minimabeleid zien we alleen een armoedeval bij de alleenstaande ouder met twee jonge kinderen. Dit heeft voornamelijk te maken met werkgerelateerde kosten (woon-werkverkeer en kinderopvang).

Tabel 6: Overzicht saldo inkomsten min uitgaven per maand zonder lokaal minimabeleid (zonder sociale participatie)

Huishoudsituatie	100	110	125	130	140	150
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	131	151	345	410	507	600
02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	391	434	584	627	707	755
03. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd (AIO)	289	434	584	627	707	755
04. alleenstaande met 2 jonge kinderen	596	523	709	788	894	1.052
05. alleenstaande met 2 oudere kinderen	336	369	607	686	845	1.003
06. paar zonder kinderen tot AOW-leeftijd	155	214	380	417	485	544
07. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd	442	487	646	704	816	924
08. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd (AOI)	298	487	646	704	816	924
09. paar met 2 jonge kinderen	429	488	653	690	755	791
10. paar met 2 oudere kinderen	195	254	420	457	521	558
11. paar met 4 kinderen	475	534	699	736	801	837
12. alleenstaande tot AOW-leeftijd met zorg	-38	-19	174	239	335	427
13. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorg	215	257	407	449	529	576

Tabel 7: Overzicht saldo inkomsten min uitgaven per maand zonder lokaal minimabeleid (inclusief sociale participatie)

Huishoudsituatie	100	110	125	130	140	150
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	10	30	224	289	386	479
02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	276	319	469	512	592	640
03. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd (AIO)	174	319	469	512	592	640
04. alleenstaande met 2 jonge kinderen	364	262	404	469	546	676
05. alleenstaande met 2 oudere kinderen	66	70	264	329	459	589
06. paar zonder kinderen tot AOW-leeftijd	-43	16	182	219	287	346
07. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd	257	302	461	519	631	739
08. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd (AOI)	113	302	461	519	631	739
09. paar met 2 jonge kinderen	119	178	343	380	445	481
10. paar met 2 oudere kinderen	-154	-95	71	108	172	209
11. paar met 4 kinderen	-1	58	223	260	325	361
12. alleenstaande tot AOW-leeftijd met zorg	-159	-140	53	118	214	306
13. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorg	100	142	292	334	414	461

Huishoudsituatie	100	110	125	130	140	150	100	110	125	130	140	150
Zonder IIT	Zonder sociale participatie						Met sociale participatie					
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	150	170	364	410	507	600	39	59	253	289	386	479
02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	410	453	603	627	707	755	305	348	498	512	592	640
03. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd (AIO)	308	453	603	627	707	755	203	348	498	512	592	640
04. alleenstaande met 2 jonge kinderen	607	534	720	799	886	1.042	420	347	533	612	654	810
05. alleenstaande met 2 oudere kinderen	355	388	626	705	845	1.003	159	192	430	509	575	733
06. paar zonder kinderen tot AOW-leeftijd	191	250	416	417	485	544	13	72	238	219	287	346
07. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd	478	523	682	704	816	924	313	358	517	519	631	739
08. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd (AOI)	334	523	682	704	816	924	169	358	517	519	631	739
09. paar met 2 jonge kinderen	455	514	679	680	734	770	201	260	425	370	424	460
10. paar met 2 oudere kinderen	231	290	456	457	521	558		25	191	108	172	209
11. paar met 4 kinderen	511	570	735	736	801	837	165	224	389	260	325	361
12. alleenstaande tot AOW-leeftijd met zorg	91	110	303	351	447	539			192	230	326	418
13. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorg	341	381	422	434	514	561	236	276	317	319	399	446
Met IIT	Zonder sociale participatie						Met sociale participatie					
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	172	192	364	410	507	600	61	81	253	289	386	479
02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	410	453	603	627	707	755	305	348	498	512	592	640
03. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd (AIO)	308	453	603	627	707	755	203	348	498	512	592	640
04. alleenstaande met 2 jonge kinderen	612	539	720	799	886	1.042	425	352	533	612	654	810
05. alleenstaande met 2 oudere kinderen	415	448	686	765	845	1.003	219	252	490	569	575	733
06. paar zonder kinderen tot AOW-leeftijd	231	290	416	417	485	544	53	112	238	219	287	346
07. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd	478	523	682	704	816	924	313	358	517	519	631	739
08. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd (AOI)	334	523	682	704	816	924	169	358	517	519	631	739
09. paar met 2 jonge kinderen	511	570	679	680	734	770	257	316	425	370	424	460
10. paar met 2 oudere kinderen	311	370	496	457	521	558	46	105	231	108	172	209
11. paar met 4 kinderen	591	650	775	736	801	837	245	304	429	260	325	361
12. alleenstaande tot AOW-leeftijd met zorg	113	132	303	351	447	539	2	21	192	230	326	418
13. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorg	341	381	422	434	514	561	236	276	317	319	399	446

Saldi zonder gemeentelijke regelingen

Huishoudsituatie	100	110	125	130	140	150	100	110	125	130	140	150
Zonder IIT	Zonder sociale participatie						Met sociale participatie					
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	131	151	345	410	507	600	10	30	224	289	386	479
02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	391	434	584	627	707	755	276	319	469	512	592	640
03. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd (AIO)	289	434	584	627	707	755	174	319	469	512	592	640
04. alleenstaande met 2 jonge kinderen	596	523	709	788	894	1.052	364	262	404	469	546	676
05. alleenstaande met 2 oudere kinderen	336	369	607	686	845	1.003	66	70	264	329	459	589
06. paar zonder kinderen tot AOW-leeftijd	155	214	380	417	485	544	-43	16	182	219	287	346
07. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd	442	487	646	704	816	924	257	302	461	519	631	739
08. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd (AOI)	298	487	646	704	816	924	113	302	461	519	631	739
09. paar met 2 jonge kinderen	429	488	653	690	755	791	119	178	343	380	445	481
10. paar met 2 oudere kinderen	195	254	420	457	521	558	-154	-95	71	108	172	209
11. paar met 4 kinderen	475	534	699	736	801	837	-1	58	223	260	325	361
12. alleenstaande tot AOW-leeftijd met zorg	-38	-19	174	239	335	427	-159	-140	53	118	214	306
13. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorg	215	257	407	449	529	576	100	142	292	334	414	461